RADIOWI FELIETÓN

Za co lubimë radio? Za to, że grają fëjną mùzykã. Za to, że nadôwają swiéżé wiadła. (Jim człowiek je starszi, tim chãtni na nie słëchô). Za to, że tej-sej czëc je jaczégò mądrégò człowieka abò chòc miłi głos. Chto robi w radio? Ti, co sã znają na dzennikarsczi robòce? Ti, co bëlno znają jãzëk czë jãzëczi? Ti, co dobrze wëmôwiają, nie feflocą, nie francorzą? Colemało jo. Chòcô biwô z tim wszelejak...

Czasã do robòtë w radio trôfiają lëdze przëpôdkòwi. Nié leno zresztą do tegò medium. Pòdobno w priwatnym radio mało płacą. Lëdze nie chcą robic. Kùli razów je tak, że żurnalista, co mô przeprowadzëc wëwiôd, nie wié, òd czegò zacząc. Sôdzają człowieka przed mikrofónã abò stôwiają przed kamerą i pôdô: Niech pan coś powie. Nie je zle, czej taczi biédôk wié, co chce pòwiedzec i przeprowôdzô wëwiôd sóm ze sobą, przë swiôdkù-żurnalisce. Gòrzi jak òbie stronë nie wiedzą, pò co tam są.

> Lubiã radiowé repòrtaże. To je ju mésterstwò tegò fachù. Tuwò òczë są wëłączoné a wëòbrazniô bùdëje òbrôz le z tegò, co czëje.

Genk Gòłąbk – nasz méster òd tołmaczënków a słowôrzów – mówi, że nie słëchô kaszëbsczégò radia, bò ni może zgarac na jich kaszëbiznã. Wiele je w tim prôwdë. Ale to sã téż zmieniwô. Kò wcyg jidze dobrô zmiana. Młodé pòkòlenié, co ju je kaszëbsczégò w szkòłach ùczoné, może sã tuwò sprawdzëc. Rada Kaszëbsczégò Jãzëka normalizëje, téż radiową słowiznã. Tej pewno je lżi. Doswiôdczenié téż robi swòje. Radiówcë chùtkò sã „wërôbiają". Nôbarżi ùczi robòtë prowadzenié programów na żëwò. Tuwò mùszi sã prosto nalezc. Pòd cëskã czasu. Z mùszebnotą chùtczégò reagòwaniô na to, co sã w studio dzeje. Tã próbã przechòdzą nôlepszi. Z òtemkłim môgã. Wëszczekóny.

Wôrt je słëchac radio. A jak nama jedna stacjô nie pasëje – przełączwô sã na drëgą. Mómë dosc tëli kanałów, mòzlëwòsców wëbiéru. W całoscë w miastach. Czedë jedzemë aùtołã, radio może nama ùmilëc czas rézë. Sprawic, że nie ùsniemë òbczas jazdë. Wiémë, co je lóz w swiece. A słëchómë cekawi mùzyczi. Może tej so pònócëc, pògwizdac. Téż pò naszému. Letëchno sã czerëje aùtã przë mùzyce diskò. Zôs nôùka przëchòdzy lżi, jak są słëchô klasyczny mùzyczi. Bach – dobri do matematiczi, a Vivaldi – do przirodë. Do ùczbë kaszëbsczégò nôlepi słëchac Wërónczi Kòrthals abò We Dwa Kònie, le nié za czãsto, bò bë mógł czasã lepi pòznac jãzëk jak szkólny òd kaszëbsczégò. :-)

Słëchającë radio, mòżemë jiné rzeczë robic. Może sprzątac chëcz. Nôlepi przë spiéwanim pò anielskù. Wikszosc i tak nie rozmieje, ò co jidze. Mòja białka sã pitô, czemù w pòlsczim a kaszëbsczim radio je tëli mùzyczi pò anielskù. Czemù? Chto wié? Może chto za to wzął dëtczi w pajã, bò normalné to nie je... Czë w Americe czë jiny Anielsczi słëchają pò pòlskù abò pò kaszëbskù?! Niech mie chtos nie mówi, że za mało je do pùszczaniô w naszim radio pòlsczi czë kaszëbsczi mùzyczi!

Może sã przë grającym òblakac, zeblakac, platowac, gòtowac. Może jesc. Leno nié przë zôchãcbach. Letkò może co stanąc w gôrdzelë, czej zareklamùją np. lim do gëbisów. Czasã reklama je tak falszëwô, że letkò może, jadącë, z drodżi wëpadnąc. Takô reklama dodomù spòkójny staroscë, dze matka dzãkùje sënowi za to, że jã tam zamknął. Że wigòdë mô. Że doktor krótkò... Trudno. Klient płacy – radio robi. Tak na ògle reklamë w mediach nerwùją lëdzy i dzãka nima czãscy lëdze zmieniwają stacje.

Wiele je w radio propagandë. Nôwiãcy òchëbnëch słów czëjemë òd pòlitików. Przëòbiecywają, że dołożą do emeriturë. Że wspòmóżczi dadzą rozmajité. Nie mówią, kòmù te pieńdze chùtczi wezną. Tec nié ze swòjich dadzą...

Lubiã radiowé repòrtaże. To je ju mésterstwò tegò fachù. Tuwò òczë są wëłączoné a wëòbrazniô bùdëje òbrôz le z tegò, co czëje. Kòżdi zwãk grô. Kòżdé słowò mô swòjã wôgã. Chãtno słëchóm radiowégò czëtaniô ksążk. Jeden człowiek. Jedna ksążka. Sóm na sóm ze słëchińcã. Ale w przëtomnoscë tësąców.

Cëchima bòhateroma w radio są realizatorzë zwãkù. Òd jich robòtë zależi wiele. Ti, co spiéwią – robią to dzãka nima czëscy. Ti, co sedzą za kònsoletoma, dbadzą, żebë nie bëło cëszë w eterze. Żebë kòżdô sekùnda w radio bëła zafùlowónô.

Radio przenôszô nasze mëslë do jinégò swiata. A całã wcyg jesmë w realu.

TÓMK FÓPKA